

HOSEA

¹ Ìno nïyo ndũmîrîri ya Jehova ìrïa yakinyîrîire Hosea mûrû wa Beeri hîndî ya wathani wa Uzia, na wa Jothamu, na wa Ahazu, na wa Hezekia athamaki a Juda, na hîndî ya wathani wa Jeroboamu mûrû wa Joashu mûthamaki wa Israeli:

Mûtumia wa Hosea na Ciana Ciao

² Rîrïa Jehova aambîrîirie kwaria na kanua ka Hosea, Jehova aamwîrire atîrî, “Thiî, ūkahikie mûtumia mûmaraya na ûgïe na ciana cia ûmaraya, tondû andû a bûrûri nîmehîtie, na ûndû wa ûtharia mûûru mûno wa gûtirika Jehova.”

³ Nî ûndû ûcio Hosea akîhikia Gomeri mwari wa Dibilaimu, nake akîgïa nda na akîmûciarîra mwana wa kahîi.

⁴ Nake Jehova akîira Hosea atîrî, “Gatue Jezireeli, tondû nîngûherithia nyûmba ya Jehu o narua nî ûndû wa ûragani mûnene ooraganire kûu Jezireeli,* na niine ûthamaki wa Israeli.

⁵ Mûthenya ûcio-rî, nîngoinanga ûta wa Israeli Gîtuamba-inî kîa Jezireeli.”

⁶ Gomeri akîgïa nda rîngî na agîciara mwana wa kairîtu. Nake Jehova akîira Hosea atîrî,

* ^{1:4} Jezireeli nî kuuga “Ngai nîaharanagia”.

“Gatue Lo-Ruhama, nīgūkorwo ndigacooka kuonania wendo rīngī kūrī nyūmba ya Israeli, atū ndīmarekere o na atīa.[†]

⁷ No nīngonania wendo kūrī nyūmba ya Juda; na nīngamahonokia, na ti na ūndū wa ūta, kana rūhiū rwa njora kana mbaara, kana na mbarathi na ahaici acio, no nī ūndū wa Jehova Ngai wao.”

⁸ Thuutha wa gūtigithia Lo-Ruhama kuonga-rī, Gomeri agīciara kahīi kangī.

⁹ Nake Jehova akīmwīra atīrī, “Gatue Lo-Ammi, nī ūndū inyuī mūtirī andū akwa, na nī ndirī Ngai wanyu.[‡]

¹⁰ “No rīrī, andū a Israeli magaatuīka ta mūthanga wa hūgūrūrū-inī cia iria, ūrīa ūtangīthimīka kana ūtarīke. O handū harīa merīirwo atīrī, ‘Inyuī mūtirī andū akwa’, no ho mageetwo ‘ariū a Ngai ūrīa ūrī muoyo’.

¹¹ Nao andū a Juda na andū a Israeli nīmagacookanīrīra rīngī, na nīmagathuura mūndū ūmwe amatongorie, nao nīmakoima būrūri ūcio, nīgūkorwo mūthenya wa Jezireeli nīūgaatuīka mūthenya mūnene.

2

¹ “Ha ūhoro wa ariū a thoguo, meere atīrī, ‘Inyuī mūrī andū akwa’, na ha ūhoro wa aarī a thoguo, ūmeere atīrī, ‘Inyuī mūrī endwa akwa’.*

Israeli Kūherithio na Gūcookererio
² “Thaithai nyina wanyu, mūthaithei,

† **1:6** Lo-Ruhama nī kuuga “arīa mataiguūrīirwo tha” kana “andū matarī ende”. ‡ **1:9** Lo-Ammi nī kuuga “arīa matarī andū akwa”.

* **2:1** Ruhama nī kuuga “arīa maiguūrīirwo tha”, naguo Ammi nī kuuga “andū akwa”.

nīgūkorwo we ti mūtumia wakwa,
na nīi ndirī mūthuuriwe.

Nīeherie mañdū ma ūtharia ūthiū-inī wake,
na athengie ūmaraya gatagatī-inī ka nyondo
ciake.

³ Akorwo ti ūguo ndīmūrute nguo aikare arī
njaga,
na ndūme aikare njaga o ta mūthenya ūrīa
aaciarirwo;
ngaamūtua ta werū,
na ndīmūgarūre atuīke būrūri mūng'aru,
na ndīmūrage na nyoota.

⁴ Ndikaiguīra ciana ciake tha,
tondū nī ciana cia ūtharia.

⁵ Nyina wao akoretwo akīhūūra ūmaraya,
na aagīire nda ciao na njīra cia ūūra-thoni.
Nī ūndū oigīte atīrī, 'Nīngūrūmīrīra endwa
akwa,
arīa maaheaga irio ciakwa na maaī makwa,
na guoya wakwa wa ng'ondu o na gatani yakwa,
maguta makwa o na kīrīa nyuuaga.'

⁶ Nī ūndū wa ūguo nīngūhinga njīra yake na
mīigua,
ndīmūririgīre thīinī, aage njīra ya kuumīra.

⁷ Niagateng'eria endwa ake na ndakamakinyīra.
Akaamacaria na ndakamona.

Hīndī īyo niagacooka oige atīrī,
'Nīngūcooka kūrī mūthuuri wakwa wa
mbere,
nīgūkorwo hīndī īyo nīndaikarīte wega
gūkīra rīu.'

⁸ Mūtumia ūcio nīagire kūmenya atī nī nī
ndaamūheaga ngano, na ndibei ya
mūhihano, o na maguta,

na ngamüingihīria betha na thahabu,
 iria maahūthagīra gūthondeka ngai īrīa
 iītagwo Baali.[†]

⁹ “Tondū ūcio nīngoya ngano yakwa yakūra,
 na ndibei yakwa ya mūhihano yagīrīra,
 na ndīmūtunye guoya wakwa wa ng'ondū na
 gatani yakwa,
 o iria ciarī cia kūmūhumbīra njaga yake.

¹⁰ Nī ūndū ūcio, nīngaguūria maūndū make ma
 waganu
 endwa ake mamwīroreire;
 gūtirī mūndū ūkaamūteithūra moko-inī
 makwa.

¹¹ Nīnganiina ikeno ciake ciothe, arī cio:
 ciathī ciake cia mwaka o mwaka, na
 Tūrūgamo twake twa mweri,
 na mīthenya yake ya Thabatū, na ciathī
 ciake ciothe iria nyamūre.

¹² Nīngathūkangia mīthabibū yake na mīkūyū
 yake,
 īrīa oigire nī irīhi rīake kuuma kūrī endwa
 ake;
 nīngamītua ihinga,
 na nyamū cia gīthaka nīikamīrīa.”

¹³ Jehova ekuuga atīrī,
 “Nīngamūherithia nī ūndū wa mīthenya īrīa
 acinīire Baali ūumbba;
 rīrīa eegemagia na icūhī, na mathaga ma
 gorō,
 na akīrūmīrīra endwa ake, no akīriganīrwo
 nī nī.

[†] 2:8 Andū a Kaanani meetīkītie atī Baali nīyo yamaheaga ngano,
 na ndibei, na maguta.

- 14 "Nī ūndū wa ūguo nīngūmūguucīrīria na waara;
 ngūmūtongoria nginya werū-inī,
 na ndīmwārīrie na ciugo cia wendo.
- 15 Kūu nīkuo ngaamūcookeria mīgūnda yake ya mīthabibū,
 na ndue Kianda kīa Akori mūrango wa mwīhoko.[‡]
 Kūu nīkuo akaina o ta ūrīa ainaga matukū-inī
 ma ūnini wake,
 aine ta ūrīa ainire mūthenya ūrīa aambatire
 kuuma būrūri wa Misiri."
- 16 Jehova ekuuga atīrī, "Mūthenya ūcio-rī,
 nīukanjīta 'Mūthuuri wakwa';
 ndūkanjīta rīngī 'Mwathi wakwa'.
- 17 Nīngeheria marītwa ma Baali kuuma mīromo-inī yake;
 marītwa macio matikagwetwo rīngī.
- 18 Mūthenya ūcio nīngathondeka kīrīkanīro na nyamū cia gīthaka, o na nyoni cia rīera-inī,
 na cīumbē iria ithiiagīra gūkū thī nī ūndū wao.
 Úta, na rūhiū rwa njora, na mbaara nīngaciniina būrūri-inī,
 nīgeetha othe makomage marī na thayū.
- 19 Nīngakūūria ūtuīke mūtumia wakwa nginya tene;
 ngaakūūria ūtuīke wakwa ūhorō-inī wa ūthingu na wa kīhooto,
 ngūūrie ndī na wendo na tha.
- 20 Nīngakūūria ūtuīke wakwa na wīhokeku,

[‡] 2:15 Kianda kīa Akori nī kuuga "thīna" kana "gūthīnīo".

nawe nīñūgetīkīra Jehova.”

21 Jehova ekuuga atīrī,

“Mūthenya ūcio-rī, nīngacookia ūhoro;
nīngacookeria matu ūhoro,

namo matu macookerie thī ūhoro;

22 nayo thī īcookerie ngano,

na ndibei ya mūhihano, na maguta ūhoro,
nacio nīigacookeria Jezireeli ūhoro.

23 Nīngamūhaanda būrūri-inī nī ūndū wakwa
mwene;

nīngonania wendo wakwa harī ūrīa nderīte
atīrī,

‘Niī ndikwendete’.

Arīa nderīte atīrī, ‘Inyuī mūtirī andū akwa’,

nīngameera atīrī,

‘Inyuī mūrī andū akwa’;

na mūndū o mūndū oige atīrī, ‘Wee nīwe
Ngai wakwa.’ ”

3

Hosea na Mūtumia Wake Kūiguana Rīngī

1 Ningī Jehova akīnjīira atīrī, “Thīi, wonie
mūtumia waku wendo rīngī, o na gūtuīka
nīendetwo nī mūndū ūngī na nī mūtharia.
Mwende o ta ūrīa Jehova endete andū a Israeli,
o na gūtuīka nīmagarūrūkagīra ngai ingī na
makenda keki iria nyamūre cia thabibū nyūmū.”

2 Nī ūndū ūcio ngīmūgūra na thogora wa
cekeri ikūmi na ithano* cia betha, na ta homeri
na letheku īmwe† ya cairi.

* 3:2 nī ta giramu 170 † 3:2 nī ta kilo 330

³ Nḡicooka nḡimw̄ira at̄ir̄i, “Niūgūtūr̄ania na nīi matuk̄ mainḡi, na no nginya ūtige ūmaraya na ndūkendane na mūndū ūnḡi, na nīi n̄ingūtūr̄ania nawe.”

⁴ N̄igūkorwo andū a Isiraeli n̄imegūtūra matuk̄ mainḡi matar̄i na mūthamaki kana mūnene, na matar̄i na igongona kana mahiga maamūre, na matar̄i na ebodi kana mūhianano.

⁵ Thuutha ūcio andū a Isiraeli n̄magacocka na marongorie Jehova Ngai wao na Daudi mūthamaki wao. N̄magacocka mak̄inainaga kūr̄i Jehova na kūr̄i irathimo ciake matuk̄-in̄i ma mūthia.

4

Thitango ya Gūkīr̄ira Isiraeli

¹ Iguai ūhoro wa Jehova, inyuī andū a Isiraeli, tondū Jehova n̄iekūmūthitanga, inyuī mūtūr̄aga thīinī wa būrūri ūyū: “N̄i ūndū-r̄i, gūtir̄i na wīhokeku kana wendo, kana kūmenya Ngai thīinī wa būrūri ūyū.

² Kīr̄ia kūr̄i no kūrumana, na kūheenania, na ūragani, na ūici, na ūtharia; maūndū macio makainḡha mūno, na ūiti wa thakame ūkarūmīr̄ira ūiti wa thakame.

³ N̄i ūndū wa gūtūmi kū būrūri n̄ūracakaya, na ar̄ia othe matūr̄aga thīinī waguo makahinyara; nyamū cia gūthaka, na nyoni cia rīera-in̄i, na thamaki cia iria-in̄i n̄igūkua irakua.

- 4** “No rīrī, ndūkareke mūndū arehe thitango,
 mūndū ndagathitange ūrīa ūngī,
 nīgūkorwo andū anyu mahaana andū arīa
 mathitangaga mūthīnjīri-Ngai.
- 5** Mūhīngagwo mūthenya na ūtukū,
 na anabii makahīngwo hamwe na inyuī.
 Nī ūndū ūcio nīnganiina maitūguo.
- 6** Andū akwa maniinagwo nī ūndū wa kwaga
 ūmenyo.

“Tondū nīmūregete ūmenyo,
 o na niī nīndīmūregete mūtuīke athīnjīri-
 Ngai akwa;
 tondū nīmūtiganīirie watho wa Ngai wanyu,
 o na niī nīngatiganīria ciana cianyu.

7 O ūrīa athīnjīri-Ngai maingīhaga,
 noguo maakīragīrīria kūnjīhīria;
 nao magīkūrūnia riiri wao na kīndū gīa
 thoni.

8 Mehūūnagia na mehia ma andū akwa,
 na magakenera waganu wao.

9 Na nīgūgatuīka atīrī: O ta ūrīa andū makaah-
 haana,
 no taguo athīnjīri-Ngai makaahaana.
 Nīngam Maherithia othe nī ūndū wa mīthīire yao,
 na ndīmarīhe kūringana na cīko ciao.

- 10** “Makaarīīaga no matikahūūna,
 makaahūūraga ūmaraya no matikaingīha,
 tondū nīmatiganīirie Jehova
 nīguo meheane
- 11** kūrī ūmaraya,
 na kūnyua ndibei ūrīa ngūrū na ya mūhīhano,

iria cieheragia ūmenyo

¹² wa andū akwa.

Mahooyaga kīrīra kuuma kūrī mūhianano
mūcūhie,
naruo rūthanju rwa ūragūri
rūkamacookeria ūhoro.

Roho wa ūmaraya nīūmahītithagia njīra;
makaaga kwīhokeka kūrī Ngai wao.

¹³ Marutagīra igongona irīma igūrū,
na magacinīra maruta ma njino tūrīma-inī,
na rungu rwa mūtī wa mūgandi, na wa
mūribina, o na mūcecenī,
tondū kīruru kīayo nī kīega.

Nīkīo airītu anyu mahūrāga ūmaraya,
na atumia a ariū anyu magatharia.

¹⁴ “Ndikaherithia airītu anyu maahūura
ūmaraya,
kana herithie atumia a ariū anyu maatharia,
tondū arūme o ene mathiīaga thiritū na maraya,
na makarutaga igongona hamwe na maraya
ma mahooero-inī:
nī ūndū ūcio andū matarī ūmenyo
nīmakanangīka!

¹⁵ “Atūrī wee Israeli, o na gūtuūka nīūtharagia-
rī,
Juda nīagītige kwīhia.

“Ndūgathiī Giligali;
o na ndūkambate Bethi-Aveni.*

* ^{4:15} Bethi-Aveni rīrī rītwa rīa kūnyūrūria Betheli, tondū Bethi-Aveni nī kuuga “Nyūmba ya wagānu”, naguo Betheli nī kuuga “Nyūmba ya Ngai”.

Na ndūkehīte uuge atīrī, ‘Ti-itherū o ta ūrīa
Jehova atūrīraga muoyo!’

¹⁶ Andū a Isiraeli mang’athītie
o ta moori ng’athia.

Kūngīhoteka atīa Jehova amarīithie
ta tūgondu tūrī nyeki-inī nduru?

¹⁷ Efiraimu nīegwatanītie na mīhianano;
tiganai nake!

¹⁸ O na rīrīa kīndū kīao gīa kūnyua gīthirīte-rī,
no mathiiaga na mbere na ūmaraya wao;
aathani ao nīmendete mūno njīra cia thoni.

¹⁹ Kīhuhūkanio kīnene gīkaamahaata
kīmombūkie,
na magongona mao nīmakamaconorithia.

5

Isiraeli Gūtuīrwo Ciira

¹ “Iguai ūhoro ūyū, inyuī athīnjīri-Ngai!

Tegai matū, inyuī andū a Isiraeli!

Thikīrīria, wee nyūmba ya ūthamaki!

Nī inyuī mūgūtuīrwo ciira ūyū:

Mūkoretwo mūrī mūtego kūu Mizipa,
na mūrī wabu ya gūtegana yarītwo kūu
Taboru.

² Aregi a watho nīmarikīire ūragani-inī.

Nī nīngamaherithia othe.

³ Nī nīnjūūī maūndū mothe ma Efiraimu;

Isiraeli ndahithītwo kuuma kūrī nīī.

Wee Efiraimu, rīu nīūhūrīte ūmaraya;

Isiraeli nake nīathūkīte.

⁴ “Cīiko ciao itingīmetīkīria
gūcookerera Ngai wao.

Roho wa ūmaraya ūrī ngoro-inī ciao,
nao makaaga kūmenya Jehova.

⁵ Mwītīo wa Isiraeli nīfūrutaga ūira wa
kūmookīrīra;
andū a Isiraeli na Efiraimu mahīngagwo nī
mehia mao;

Juda o nake akahīngwo hamwe nao.

⁶ Hīndī ūrīa magaathīi na ndūūru ciao cia mbūri
na cia ng'ombe
kūrongooria Jehova-rī,
matikamuona; we nīamehereire.

⁷ Nīmagīte kwīhokeka harī Jehova;
nao magaciara ciana itarī na ūngai.

Na rīrī, ciathī ciao cia Karūgamo ka Mweri
nīkaamameria, o hamwe na mīgūnda yao.

⁸ "Huhai karumbeta kūu Gibe,
na mūhuhe coro kūu Rama.

Muuge mbu ya gwītana mbaara kūu Bethi-Aveni;
wee Benjamini, wīhūūge.

⁹ Efiraimu nīgūgakira ihooru
mūthenya ūcio wa ituīro.

Gatagatī-inī ka mīhīrīga ya Isiraeli-rī,
nī ngwanīrīra ūrīa kūrī.

¹⁰ Atongoria a Juda mahaana
andū arīa meheragia mahiga ma mīhaka.

Nīngamaitīrīria mang'ūrī makwa,
taarī kīguū kīa maaī.

¹¹ Efiraimu nīmūhinyīrīrie,
akarangīrīrio ituīro-inī rīa ciira,

nī ūndū wa kwenda kūrūmīrīra mīhianano.

¹² Nī haana memenyi kūrī Efiraimu,
na ngahaana ta ūbuthu kūrī andū a Juda.

- 13 "Rīrīa Efiraimu oonire ndwari yake,
 nake Juda akīona ironda ciake-rī,
 hīndī īyo Efiraimu agīthiī kūrī Ashuri,
 na agītūmana kūrī mūthamaki ūcio
 mūnene nīguo amūteithie.
 Nowe ndangīhota gūkūhonia,
 o na kana ahonie ironda ciaku.
- 14 Niī ngaatuīka ta mūrūūthi kūrī Efiraimu,
 nduīke ta mūrūūthi ūrī hinya kūrī Juda.
 Ngaamatambuuranga, njooke ndīthiīre;
 ngaamataha, na gūtirī mūndū
 ūkaamahonokia.
- 15 Ningī niī nīngacooka gwakwa,
 nginya rīrīa magetīkīra mahītia mao.
 Nao nīmakarongooria ūthiū wakwa;
 nao mona mathīīma nīmakanongoria na
 kīo."

6

Isiraeli Kwaga Kwīrira

- 1 "Ūkai, rekei tūcookerere Jehova.
 Nīatūtambuurangīte,
 no nīegūtūhonia;
 nīatūtihangītie,
 no nīegūtuoha ironda ciitū.
- 2 Thuutha wa matukū meerī, nīagatwarahūra;
 mūthenya wa ūtatū nīagatūcookereria
 nīguo tūtūure muoyo mbere yake.
- 3 Nītūmenyei Jehova,
 na tūkīrīrīrie kūmūmenya.
 Ti-itherū o ta ūrīa riūa rīrathaga-rī,
 noguo o nake akooneka;
 agooka kūrī ithuī ta mbura ya hīndī ya heho,

kana ta mbura ya gūkūria irio ūrīa yuraga
thī.”

4 “Wee Efiraimu-rī, ingīgwīka atīa?

Na wee Juda-rī, ngūgwīka atīa?

Wendo waku ūhaana ta kībii kīa rūciinī,
ūkahaana ta ime rīa rūciinī ūrīa rīcookaga
rīgathira.

5 Nīkīo ndaagūtinangirie icunjī na tūnua twa
anabii akwa,
ngūkūraga na ciugo cia kanua gakwa;
matuīro makwa magūkīhenūka ta rūheni
igūrū ūrāku.

6 Nīgūkorwo nyendaga tha no ti igongona,
na kūmenya Ngai gūkīra maruta ma njino.

7 O ta ūrīa Adamu aathūkirie kīrīkanīro gīakwa,
noguo maagire kwīhokeka ūndū-inī ūcio.

8 Gileadi nī itūūra inene rīa andū aaganu,
rīhakītwo imeni nī makinya marī na
thakame.

9 O ta ūrīa ikundi cia atunyani ciīhithagīra
mūndū,
no taguo ikundi cia athīnjīri-Ngai ciīkaga;
moraganagīra njīra-inī ya gūthīi Shekemu,
makagera ngero cia thoni.

10 Niī nīnyonete ūndū mūūru mūno
nyūmba-inī ya Israeli.

Kūu nīkuo Efiraimu eheanīte ahūūre ūmaraya,
nake Israeli nīakanyitwo nī thaahu.

11 “O na kūrī we, wee Juda,
nīwathīrīrio ihinda ūrīa magetha.

“O hīndī īrīa ndaacookeria andū akwa maūndū
ma kūmaguna,

7

- ¹ o rīrīa ndenda kūhonía Israeli-rī,
mehia ma Efiraímu makonanío,
nacio ngero cia Samaria ikaguūrio.
Maaragia maūndū ma maheeni,
na aici magatua nyūmba, magatoonya,
nacio njangiri igatunyana indo njīra-inī;
² no rīrī, matimenyaga
atī nīndirikanaga ciīko icio ciao njūru cio-
the.
Mehia mao nīmamarigiicīirie;
makoragwo mbere yakwa hīndī ciothe.
- ³ “Makenagia mūthamaki na waganu wao,
magakenia anene na maheeni mao.
⁴ Othe nī itharia,
maakanaga ta riiko rīa kūrugīra mīgate,
rīrīa mūrugi wa mīgate atabataragio nī
gwakīrīria
kuuma gūkanda mūtu nginya ūimbe.
⁵ Mūthenya wa gīathī kīa mūthamaki witū-rī,
we na anene ake manyuuaga ndibei
makarīō,
nake akanyiitana moko na arīa
manyūrūranagia.
⁶ Ngoro ciao nī ta riiko rīa kūrugīra mīgate;
mathiiaga harī we marī na waara.
Thuti ciao ciakanaga kahora ūtukū wothe;
nakuo gwakīa rūciinī igaakana ta mwaki wa
rūrīrīmbī.
⁷ Othe mahiūhīte ta riiko rīa kūrugīra mīgate;

moragaga aathani ao.
 Athamaki ao othe maniinagwo,
 na gütirī o na ūmwe wao ūngayagīra.

- 8 "Efiraimu n̄ietukanītie na ndūrīrī;
 Efiraimu n̄i m̄ugate ūtarī m̄ugarūre.
- 9 Andū a kūngī marīaga hinya wake,
 nowe ndamenyaga ūguo.
 Njuīrī ciake irī na mbuī,
 nowe ndoonaga ūguo.
- 10 Mwītīo wa Isiraeli n̄īrūrutaga ūira wa
 kūmūükīrīra,
 no o na kūrī ūguo-rī,
 we ndacookagīrīra Jehova Ngai wake,
 kana akamūrongooria.
- 11 "Efiraimu ahaana ta ndutura,
 īrīa īheenekaga narua, ītarī ūmenyo;
 rīmwe akayagīra būrūri wa Misiri
 na rīrīa rīngī agathī Ashuri.
- 12 Rīrīa magaathīi-rī, n̄īngaikia wabu yakwa
 igūrū rīao;
 n̄īngamaharūrkia ta nyoni cia rīera-inī.
 Rīrīa ngaigua n̄īmaracookanīrīra-rī,
 n̄īngamanyiita.
- 13 Kaī marī na haaro-ī,
 tondū n̄īmandiganīirie!
 Maroniinwo,
 tondū n̄īmanemeire!
 Niī n̄īnyendaga kūmahonokia,
 no-o no igenyo manjigārīra.
- 14 Matingayagīra kuuma ngoro-inī ciao,
 no kūgirīka magirīkaga marī marīrī-inī
 mao.

Monganaga hamwe nī ūndū wa ngano, na ndibei
 ya mūhihano,
 no niī makaahutatīra.

¹⁵ Ndaamathomithirie na ngīmekīra hinya,
 no-o mathugundaga kūnjīka ūru.

¹⁶ Maticookagīrīra Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno;
 mahaana ta ūta ūrīa ūhītagia wathi.

Atongoria ao makooragwo na rūhiū rwa njora,
 nī ūndū wa ciugo ciao cia rūtūrīko.

Nī ūndū wa ūguo nīmakanyūrūrio
 kūu būrūri wa Misiri.

8

Israeli Kūgetha Kīhuhūkanio

¹ "Huhai karumbeta mwīhūge!
 Thū ūrerete igūrū rīa nyūmba ya Jehova ta
 nderi,
 tondū andū nīmathūkītie kīrīkanīro gīakwa,
 na makarega watho wakwa.

² Israeli nīarangaīra, akoiga atīrī,
 'Wee Ngai witū, nītūkūmenyete!'

³ No Israeli nīaregete ūndū ūrīa mwega;
 nī ūndū ūcio thū nīkamūingatithia.

⁴ Marūgamagia athamaki matarī na rūtha
 rwakwa,
 magathuura anene itametīkīrtie.

Methondekagīra mīhianano
 na betha na thahabu ciao,
 nayo ūgatuīka ya kūmaniina.

⁵ Wee Samaria-rī, te mūhianano wa ngai ūyo ya
 njaū!

Marakara makwa nīmakanīte harī yo.

Nī nginya-rī megūtūūra maremetwo nīgūikara
marī atheru?

⁶ Acio moimīte Isiraeli!
Njaū īno nī mūturi ūmīthondekete;
yo ti Ngai.
Njaū īyo ya Samaria-rī,
nīkoinangwo icunjī.

⁷ "Mahaandaga rūhuho,
makagetha kīhuhūkanio;
ngano ndīrī na magira,
ndīngiumia mūtu;
korwo no īciare ngano,
andū a kūngī nīo mangīmīrīa.

⁸ Isiraeli nīameretio;
rīu arī gatagatī ka ndūrīrī
ahaana ta kīndū gītarī bata.

⁹ Nīgūkorwo nīmambatīte, magathiī Ashuri,
ta ndigiri ya gīthaka īkiūrūra īrī iiki.
Efiraimu nīeyendetie kūrī endwa ake.

¹⁰ O na gūtuīka nīmeyendetie gatagatī-inī ka
ndūrīrī,
rīu nīngūmacookanīrīria hamwe.

Mekwambīrīria kūhinyara,
mahinyīrīrio nī mūthamaki ūrīa ūrī hinya.

¹¹ "O na gūtuīka Efiraimu nīakīte igongona
nyingī
cia kūrutagīrwo maruta ma kūhorohero
mehia,
icio ituīkīte igongona cia kwīhagīria.

¹² Ndaamandīkīire maūndū maingī watho-inī
wakwa,
no makīmatua taarī maūndū mageni.

- ¹³ Marutaga magongona marĩa ndeheirwo,
 magacooka makarĩa nyama icio,
 no Jehova ndakenagio nĩmo.
 Na rĩrĩ, nãekûririkana waganu wao,
 na aherithie mehia mao.
 Nao nãmagacooka bûrûri wa Misiri.
- ¹⁴ Isiraeli nãariganîirwo nî ūrĩa wamûmbire,
 na agaaka nyûmba cia ūnene;
 Juda nãairigïire matûûra maingî na thingo
 cia hinya.
 No nãngarehere matûûra mao manene mwaki
 ûrĩa ūgaacina ciikaro ciao iria ciirigïtwo na
 hinya.”

9

Kûherithio kwa Isiraeli

- ¹ Wee Isiraeli-rî, tiga gûkena;
 tiga gûkûngûûra ta ndûrîrî iria ingî.
 Nîgûkorwo ûkoretwo ûtarî mwîhokeku harî
 Ngai waku;
 wee nîwendete mûcaara wa maraya,
 ûkaûcaragia kûrîa guothe kûhuhagîrwo
 ngano.
- ² Ihuhîro cia ngano na ihihîro cia ndibei
 itikahûûnia andû,
 o na gûtigakorwo na ndibei ya mûhihano.
- ³ Matigaatûûra bûrûri wa Jehova;
 Efiraimu agaacooka bûrûri wa Misiri,
 na arîe irio irî thaahu kûu Ashuri.
- ⁴ Matigaitîra Jehova maruta ma ndibei,
 kana magongona mao mamûkenie.
 Kûrîo magongona ta macio makaahaana ta
 mûgate wa andû megûcakaya;

arĩa othe makaamarĩa nĩmakanyiitwo nĩ
thaahu.
Irio icio igaakorwo irĩ ciao o ene;
itikareehwo hekarũ-inĩ ya Jehova.

- ⁵ Mûgeeka atĩa mûthenya ūrĩa mwamûre wa
ciathĩ cianyu,
mîthenya ūyo ya gîathĩ kĩa Jehova?
⁶ O na mangîkaahonoka kwanangwo,
andû a bûrûri wa Misiri
nîmakamacookereria,
nao andû a Memufisi mamathike.
Cong'e nîguo ūgaacooka handû ha igîna ciao
cia betha,
nayo mîigua ïhumbîre hema ciao.
⁷ Matukû ma kûherithio nîmakinyu,
ïi, matukû ma kûrîhania nîmakinyîte.
Israeli nîamenye ūguo.
Tondû mehia manyu nî maingî mûno,
na rûmena rwanyu rûkaneneha mûno,
mûnabii akoonagwo arî mûndû mûkûgi,
na mûndû ūrĩa ūrî na ūrathi akonwo arî
mûgûrûki.
⁸ Mûnabii nîwe ūtuîtwo mûrangîri* wa Efiraimu
nî Ngai wakwa;
no rîrî, mîtego ïmwetereire njîra-inî ciake cio-
the,
na rûmena rûkamweterera nyûmba-inî ya
Ngai wake.
⁹ Nîmatoonyereire, makarikîra mûno ūru-inî,
o ta ūrĩa meeckire matukû-inî ma Gibe.
Nake Ngai nîakaririkana wagantu wao,

* **9:8** Arangîri maarî anabii arĩa a ma, na nîo matendetwo nî
andû a Israeli.

na amaherithie nĩ ũndũ wa mehia mao.

10 “Rĩrĩa ndaamenyire Isiraeli,
 kwarĩ ta mündũ onete thabibũ werũ-inĩ;
 rĩrĩa ndonire maithe manyu-rĩ,
 kwarĩ ta mündũ onete matunda ma mütĩ wa
 mûkûyû marĩa maambaga kwîrúa.

No rĩrĩa Isiraeli mookire Baali-Peoru,
 nîmeyamûrîire mûhianano ūcio wa
 giiconoko,
 na magîthûka, magîtuïka o ta kîndû kîu
 mendete.

11 Riiri wa Efiraimu ūkoombûka ta nyoni ūûre:
 gûtigakorwo ûhoro wa gûciara, kana
 gûkuua nda, o na kana kûgjâ nda.

12 O na mangîkaarera ciana-rĩ,
 nîngaciûraga ciotle.

Rĩrĩa ngaagarûrûka ndîmatige,
 kaï nîmagakorwo na haaro-î!

13 Nînyonete Efiraimu,
 ahaandîtwo handû hega, o ta Turo.

No rîrî, Efiraimu akaaruta ciana ciake,
 acineane kûrî mûûragani.”

14 Mahe, Wee Jehova;
 no nî kîi ūkûmahe?
 Mahe nda iria ihunaga,
 na ūmahe nyondo iria itarî iria.

15 “Nî ūndû wa waganu wao wothe marî kûu
 Giligali,
 nîkîo ndamamenire marî o kûu.
 Nî ūndû wa ciîko ciao cia mehia-rî,
 nîngamarutûrûra moime nyûmba yakwa,

na ndigacooka kūmenda rīngī;
atongoria ao othe nī aremi.
16 Andū a Efiraimu nīacine nī mbaa,
naguo mūri wao nīñuhooohete,
maticiaraga maciaro.

O na mangīciara ciana-rī,
nīñgooraga ciana icio ciao mendete.”

17 Ngai wakwa nīakamarega,
nīgūkorwo matiamwathīkīire;
magaatuīka andū a kūrūrūraga ndūrīrī-inī.

10

1 Israeli aarī ta mūthabibū watheeremaga,
nake agīciarīra maciaro.

O ūrīa maciaro make maingīhaga-rī,
noguo nake aakaga igongona nyīngī;
o ūrīa būrūri wake wagaacagīra-rī,
noguo aagemagia mahiga make marīa
maamūre ma kūhooyagwo.

2 Ngoro ciao nī cia maheeni,
na rīu no nginya marīhio wīhia wao.

Jehova nīakamomora igongona ciao,
na athūkangie mahiga macio mao maamūre
ma kūhooyagwo.

3 Ningī nīmakoiga atīrī, “Tūtirī na mūthamaki,
tondū tūtiigana gūtīa Jehova.

No o na korwo twarī na mūthamaki-rī,
nī atīa angīahotire gūtwīkīra?”

4 Meranagīra ciīranīro nyīngī,
na makehīta mīihītwa ya maheeni,
na magathondeka irīkanīro;

- nī ūndū ūcio maciira makunūkaga
 ta mahuti marī ūrogi marīa mameraga hi-
 anyū-inī.
- ⁵ Andū aria matūrara Samaria metangaga
 nī ūndū wa mūhianano wa njaū ūria ya
 Bethi-Aveni.
 Amu andū akuo nīmakamīcakaīra,
 na noguo athīnjīri-ngai a mīhianano ūyo
 mageeka
 aria makenagīra riiri wayo,
 tondū nīyeheretio kuuma kūrī o,
 ūgathaamīrio kūndū kūngī.
- ⁶ Nayo ūgaatwarwo Ashuri,
 ītuīke kīheo kūrī mūthamaki ūcio mūnene.
 Efiraimu nīagaconorithio;
 Israeli nake nīagaconoka nī ūndū wa
 mīhianano ūyo yake ya mītī.
- ⁷ Samaria na mūthamaki wakuo magaathererio
 ta karūhonge karī igūrū wa maaī, mani-
 inwo.
- ⁸ Kūndū kūrīa gūtūgīru gwīkagīrwo waganu
 nīgūkanangwo,
 na nīkuo kwene wīhia wa Israeli.
 Miigua na mahiū ma nyeki-inī nīcio igaakūra
 kuo,
 nacio ihumbīre igongona ciao.
 Nao andū nīmakeera irīma atīrī, “Tūhumbrīrei!”
 na macooke meere tūrima atīrī, “Tūgwīrei!”
- ⁹ “Wee Israeli-rī, kuuma o matukū-inī ma Gibeā
 ūtūrīte wīhagia, na ūguo noguo ūtūrīraga.
 Githī mbaara ndīakinyīre eeki ūūru kūu Gibeā?
- ¹⁰ Rīrīa nīi ngenda, nīngamaherithia;
 ndūrīrī nīigacookanīrīra,

imokīrīre nīguo imoohe imatahe
nī ūndū wa mehia mao kūngīha.

¹¹ Efiraimu nī moori menyerie wīra
īrīa yendete gūkonyora ngano;
nī ūndū ūcio nīngamīoha icooki
ngingo-inī yayo thaka.

Nīngatwarithia Efiraimu,

Juda no nginya agaacimba na mūraū,
nake Jakubu no nginya agaacimba gītira.

¹² Rīu-rī, mwīhaandīrei ūhoro wa ūthingu,
nīguo mwīgethere maciaro ma wendo
ūtathiraga,

na mūciimbe mīgūnda yanyu ya ngamba;
nīgūkorwo ihinda nī ikinyu rīa kūrongooria
Jehova,

nginya rīrīa agooka,
oirie mbura ya ūthingu igūrū rīanyu.

¹³ No rīrī, inyuī mūhaandīte waganu,
mūkagetha ūru;
inyuī mūrīīte maciaro ma maheeni.

Tondū mwīhokaga hinya wanyu inyuī ene,
o na wa njamba cianyu nyingī cia ita-rī,

¹⁴ mūrurumo wa mbaara nīugokīrīra andū aku.
Nī ūndū ūcio ciikaro ciaku iria nūmu
nīkaanangwo,

o ta ūrīa Shalimani aanangire Bethi-Arabeli
mūthenya ūrīa wa mbaara,
rīrīa manyina ma twana maatungumanirio
thī hamwe na twana twao.

¹⁵ Ūguo noguo ūgeekwo wee Betheli,
nī ūndū wa waganu waku mūnene.

Rīrīa mūthenya ūcio ūgaakīa-rī,
mūthamaki wa Isiraeli nīakaniinwo biū.

11

- ¹ “Rīrīa Isiraeli aarī kaana-rī, nīndamwendete,
ngīgīta mūrū ūcio wakwa oime būrūri wa
Misiri.
- ² No o ūrīa ndaakīragīrīria gwīta Isiraeli,
noguo maakīragīrīria kūnjūrīra.
Nao makīrutīra Baali magongona,
na magīcinīra mīhianano ūbumba.
- ³ Niī nī niī ndaarutire andū a Efiraimu gwītwara
na magūrū,
ndīmanyiitīte moko;
no matiigana kūmenya
atī nī niī ndamahonagia.
- ⁴ Nīndamatongoragia na mīkanda ya ūtugi wa
ūmūndū,
ngamaguucīrīria na mīhīndo ya wendo;
ngīmaruta icooki ngingo,
na ngīinamīrīra kūmahe irio.
- ⁵ “Githī matigagīcooka o kūu būrūri wa Misiri,
o na githī matigaathwo nī Ashuri,
tondū nīmaregete kwīrira, manjookerere?
- ⁶ Hiū cia njora ikaahenūkaga matūūra-inī mao
manene,
ikaananga mīgīiko ya ihingo ciao,
na ikinyie mībango yao mūthia.
- ⁷ Andū akwa nīmatuīte itua maahuutatīre.
O na mangīgaakaīra Ūrīa-ūrī-Igūrū-Mūno-
rī
ndakamatūgīria o na atīa.
- ⁸ “Ndahota atīa gūgūtirika, wee Efiraimu?
Ndahota atīa gūkūrekelereria, wee Isiraeli?
Ndahota atīa gūtūma ūtuīke ta Adima?

Ndahota atĩa gūgūtua ta Zeboimu?
 Ngoro yakwa nñireganîte na ūhoro ūcio,
 nacio tha ciakwa ciothe nñciarrahükîte.
⁹ Ndikamükinyîria marakara makwa mahiû,
 o na kana hûgükîre Efiraimu ndîmûniine.
 Nîgûkorwo niñ nî Ngai, ndîrî mûndû,
 Ngai Ûrîa Mûtheru gatagatî-inî kanyu.
 Ndigooka kûrî we ndî na mang'ûrî.
¹⁰ Nîmakarûmîrîra Jehova;
 nake nñakararama ta mûrûûthi.
 Hîndî ïrîa akaararama-rî,
 ciana ciake nñigooka ikñainaga ciumîte
 mwena wa ithûiro.
¹¹ Igooka ikñainaga
 ta nyoni ikuma bûrûri wa Misiri,
 na ta ndutura ikuma bûrûri wa Ashuri.
 Nîngatûma matûûre mîciî-inî yao ene,"
 ûguo nîguo Jehova ekuuga.

Mehia ma Israeli

¹² Efiraimu andigiicîirie na maheeni,
 nyûmba ya Israeli îkandigiicîria na
 kûheenania.
 Nake Juda akaremera Ngai,
 o na agookîrîra Ûrîa Mûtheru mwîhokeku.

12

¹ Efiraimu arîîaga rûhuho;
 ahanyûkagia rûhuho rwa mwena wa
 irathîro mûthenya wothe,
 na akaingîhia maheeni na haaro.
 Agîîaga na kîrîkanîro na Ashuri,
 na agatûmana maguta ma mîtamaiyû mat-
 warwo bûrûri wa Misiri.

- ² Jehova arī na thitango ekūrehe ya gūūkīrīra
Juda;
nīakaherithia Jakubu kūringana na njīra
ciake,
na amūrīhe kūringana na ciiko ciake.
- ³ Arī nda ya nyina nīanyiitire ndiira ya mūrū wa
nyina;
aatuīka mūndū mūgima-rī, nīagianire na
Ngai.
- ⁴ Nīagianire na mūraika, na akīmūtooria;
akīrīra na akīmūthaitha amūrathime.
Aamūkorire Betheli na makīaranīria nake kū:
⁵ Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe,
Jehova nīrīo rīitwa rīake rīrīa rīrī ngumo.
- ⁶ No rīrī, wee no nginya ūcookerere Ngai waku,
na ūtūūrie wendo na kīhooto,
na wetagīrīre Ngai waku hīndī ciothe.
- ⁷ Mwonjorithia ahūthagīra gīthimi gītarī kīa ma;
endaga kūiya na wara.
- ⁸ Efiraimu eganaga, akoiga atīrī,
“Niī ndī mūtongu mūno; niī nīnduīkīte
gītonga.
No o na ndī na ūtonga ūcio wothe,
matingīona waganu kana wīhia o na ūrīkū
thīinī wakwa.”
- ⁹ “Nī niī Jehova Ngai wanyu,
ūrīa wamūrutire būrūri wa Misiri;
nīngatūma mūtūūre hema-inī rīngī,
o ta ūrīa mwatūūraga matukū-inī ma ciathī
cianyu iria nyamūre.
- ¹⁰ Nīndariīrie anabii,
ngīmahe cioneki nyingī,

na ngīheana ngerekano na tūnua twao."

11 Gileadi-rī, nī kūrī wagantu?

Andū akuo nī a tūhū!

Nīmarutagīra igongona rīa ndegwa kū Giligali?

Igongona ciao igaatuīka ta hība cia mahiga
irī mūgūnda-inī mūciimbe.

12 Jakubu nīorīire būrūri wa Aramu;

Isiraeli aatungatire nīguo egīre na
mūtumia,
na nīgeetha amūgūre-rī, aarīthirie
ng'ondu.

13 Jehova aahūthīrire mūnabii kūruta Isiraeli

kuuma būrūri wa Misiri,

na akīmūmenyerera na guoko kwa
mūnabii.

14 No Efiraimu nīatūmīte Jehova arakare mūno.

Mwathani wake nīagatūma acookererwo nī
ihītia rīake rīa ūiti wa thakame,

na amūrīhe nī ūndū wa rūmena rwake.

13

Marakara ma Jehova ma Gūkīrīra Isiraeli

1 Efiraimu-rī, aaragia andū makainaina;
aarī mūtūgīrie thīnī wa Isiraeli.

No rīrī, nīehirie nī ūndū wa kūhooya Baali, nake
agīkua.

2 Na rīrī, rīu no gūkīrīria makīragīrīria kwīhia;
methondekagīra mīhianano yao ene na betha
ciao,
mīhianano īthondeketwo na ūūgī mūingī,
yothe irī wīra wa mabundi.

Kwīragwo atīrī, ūhoro wa andū aya,

“Marutaga andū magongona,
na makamumunya mīhianano ya njaū.”

- ³ Nī ūndū ūcio makahaana ta kībii kīa rūciinī,
na ta īme rīa kīrooko rīrīa rīcookaga
gūthira,
na ta mūūngū ūrīa ūmbūragwo kuuma
kīhuhīro-inī kīa ngano,
o na ta ndogo īgītoga yumīire ndirica-inī.

⁴ “No rīrī, niī nī niī Jehova Ngai wanyu,
ūrīa wamūrutire būrūri wa Misiri.

Ndūkanetīkie atī nī kūrī Ngai ūngī tiga niī,
na gūtirī Mūhonokia ūngī tiga niī.

⁵ Nī niī ndaakūmenyagīrīra werū-inī,
kūu būrūri-inī ūrī ūrugarī mūngī.

⁶ Rīrīa ndamaheire irio, nīmahūūnire;
na rīrīa maahūūnire, magītīla;
magīcooka makīriganīrwo nī niī.

⁷ Nī ūndū ūcio ngaamahithūkīra ta mūrūūthi,
na ndīmehithīre njīra-inī ta ngarī.

⁸ O ta ūrīa nduba ūkaga rīrīa ūtunyītwo twana
twayo-rī,
ngaamatharīkīra na ndīmatarūrange.

Ngaamarīa ta mūrūūthi,
ndīmatambuure o ta ūrīa nyamū ya gīthaka
ūkaga.

⁹ “Wee Israeli-rī, ūrī mwanange,
nī ūndū nīūnjūkīrīre, ūgookīrīra mūteithia
waku.

¹⁰ Mūthamaki waku akīrī ha, atī nīguo
akūhonokie?
Aathanī aku a matūūra maku mothe marī
ha,

- o arĩa woigire atĩrĩ,
 ‘He mûthamaki, na ūhe anene’?
- ¹¹ Nĩ ūndū ūcio, ndaakûheire mûthamaki
 ndakarîte,
 na ngîcooka ngîmweheria ndî na mang’ûrî.
- ¹² Wîhia wa Efiraimu nîmûige,
 mehia make nîmandîkîtwo makaigwo.
- ¹³ Ruo ta rwa mûtumia ūkûrûmwo
 nîrûramûnyiita,
 nowe nî mwana ūtarî na ūugî;
 ihinda rîakinya-rî,
 akarega gûikûrûka nîguo aciarwo.
- ¹⁴ “Nîngamahonokia kuuma kûrî hinya wa
 mbîrîra;
 nîngamakûûra kuuma kûrî gîkuû.
 Wee gîkuû-rî, mîthiro yaku ïrî ha?
 Wee mbîrîra-rî, kûniinana gwaku gûkîrî ha?
- “Ndikaiguanîra tha,
- ¹⁵ o na angîkaagaacîra arî gatagatî-inî ka ariû a
 ithe.
 Rûhuho rwa mwena wa irathîro ruumîte harî
 Jehova nîrûgooka,
 rûhurutanîte kuuma werû-inî;
 narîo itherûkîro rîake rîa maaî rîkooma,
 nakîo gîthima gîake kîhûe.
- Nyûmba yake ya mûthiithû
 nîgatahwo indo ciayo ciothe cia goro.
- ¹⁶ Andû a Samaria no nginya marîhio wîhia wao,
 nî tondû nîmaremeire Ngai wao.
 Nao nîmakoragwo na rûhiû rwa njora;
 natuo tûkenge twao tûgaatungumanio thî,
 na atumia ao arîa marî na nda itarûrwo.”

14

Kwīrira kūrīa Kūrehaga Kīrathimo

- ¹ Wee Israeli-rī, cookerera Jehova Ngai waku.
Mehia maku nīmo makūgūithītī!
- ² Thīi na ciugo ūcookerere Jehova,
ūmwīre atīri,
“Tūrekere mehia maitū mothe,
na ūtwamūkīre na wega waku,
nīguo tūhote gūkūrutīra igongona rīa
gūkūgooca na mīromo iitū.
- ³ Ashuri ndangīhota gūtūhonokia;
tūtikūhaica mbarathi cia ita.
Tūtirī hīndī īngī tūgaacooka
gwīta kīrīa tūthondekete na moko maitū
'ngai ciitū,'
nīgūkorwo thīinī waku ciana cia ngoriai
nīciiguagīrwo tha.”
- ⁴ “Nīngamahonia kūrīa maanoora njīra,
na ndīmende ndīyendeire;
nīgūkorwo marakara makwa
nīmamehereire.
- ⁵ Ngaatuīka ta ime harī Israeli;
nake akaarirūka ta gītoka.
Agaikūrūkia mīri yake
ehaande o ta mītarakwa ya Lebanoni.
- ⁶ Thuuna ciake nīigakūra.
Ūthaka wake ūgaatuīka ta wa mūtī wa
mūtamaiyū,
naguo mūtararīko wake ūtuīke ta
mūtarakwa wa Lebanoni.
- ⁷ Andū nīmagatūūra rīngī kīruru-inī gīake.
Nake akaarura ta ngano.

Akaarirūka ta mūthabibū,
 nayo ngumo yake ītuīke ta ya ndibei ya
 kuuma Lebanonī.

⁸ Wee Efraimu, ndī na ūhoro ūngī ūrīkū na
 mīhianano ya kūhooywo?
 Nīngamūcookeria ūhoro na
 ndīmūmenyerere.

Haana ta mūkarakaba mūruru;
 gūciara gwaku kuumaga harī niī.”

⁹ Nūū mūūgī? Ūcio nīakamenya maūndū macio.
 Nūū ūkūūranaga maūndū? Ūcio
 nīakamamenya.

Njīra cia Jehova nī njagīrīru;
 arīa athingu nīcio mathiiagīra,
 no arīa aremi mahīngagwo marī o njīra-inī
 icio.

**Biblica® Kiugo Githere Kĩa Ngai Kĩhingüre
Gikuyu: Biblica® Kiugo Githere Kĩa Ngai Kĩhingüre
(Bible) of Kenya**

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ūyū ūheanītwo na ūndū wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ūngienda kuona kobi ya rũtha rũrū rwa biacara, rora rûrenda-ini rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ūtume marua kûri: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mûhûri wa biacara wandikithito nĩ Biblica, Inc., kûhûthîra mûhûri wa biacara wa Biblica® kûbataraga marua ma gwitikirio kuuma kûri Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ūkobie kana ūtambie wĩra ūyū ūtarî mûgarûre, īndi ndukagarûre ruri rwa biacara rwa Biblica®. Ūngîgarûra kana ūkobie wĩra ūyû, na tondu wa ūguo ūtuķe nĩ wĩra mweru uumanîte na ūcio-rî, no nginya weheria mûhûri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-ini ūcio mweru no nginya wonanie nĩ maündu maruk ūgarûrite, na ūtarîrie wĩra-ini ūcio ta ūu: "Wĩra wa kîhumo warî wa Biblica, Inc. na ūheanîtwo tûhû ng'enda-ini cia www.biblica.com na open.bible."

Kimenyitha kia Mwene-wĩra no nginya kîandikwo iratathi rĩa kîongo kĩa wĩra kana rĩa ūhoro wa Mwene-wĩra ta ūu:

Biblica® Kiugo Githere Kĩa Ngai Kĩhingüre™

Kimenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nĩ mûhûri wa biacara wandikithito wabici-ini ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ūhûthîritwo na rûtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wîtikirie wĩra ūcio mweru ūgarûrite ūheanwo na ūndû wa rûtha rwa biacara rûu rwa CC BY-SA.

Ūngienda kûmenyithia Biblica, Inc. ūhoro wîgii ūtauri waku wa wĩra ūyû-rî, twandikire rûrenda-ini rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: "The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible."

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Githeru Kīa Ngai Kīhingūre™

Kimenyithia kīa Mwene-wīra © 2013 nī Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

"Biblica" nī mūhūri wa biacara wandīkithītio wabici-inī ya United States Patent and Trademark Office nī Biblica, Inc. Úhūthīrītwo na rūtha.

"Biblica" is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 7 May 2025
fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63